

În loc de postfață

„Conceptele filosofice sunt întreguri fragmentare care nu se ajustează unele după celelalte, pentru că limitele lor nu coincid. Ele nu compun un puzzle, ci iau naștere mai degrabă din aruncarea unui zar. Cu toate acestea, ele rezonează, iar filosofia care le creează se prezintă întotdeauna cu un Tot puternic, ne-fragmentat, chiar dacă rămâne deschis: Unu-Tot nelimitat, Omnitudo care conține toate conceptele într-un singur și același plan. [...] Este un plan de consistență sau, mai exact planul de imanență al conceptelor, planomenul. Conceptele și planul sunt strict corelative, dar cu atât mai mult, nu trebuie confundate. Planul de imanență nu este un concept, nici conceptul tuturor conceptelor. Conceptele sunt valori multiple care se înalță și coboară, dar planul de imanență este valul unic care le adună și le desfășoară. Planul înglobează mișcări infinite care-l parcurg și care revin, iar conceptele sunt vitezele infinite ale mișcărilor finite care-și parcurg de fiecare dată propriile lor componente.”⁷¹²

Fragmentul excerptat din Deleuze și Guattari dă, îmi pare, solide repere de înțelegere despre mizele și rosturile intelectuale ale cărții scrise de Adriana Cîteia și Vasile Cacioianu. Cei doi autori au învățat bine lecția că un concept este lipsit de sens atâta timp cât nu se racordează la alte concepte, din vremi și gândiri diferite. Fiecare pagină a cărții lor pune în scenă această înțelegere, căci textul își desfășoară spațiul ca un palimpsest în care cuvintele esențiale se convoacă

⁷¹² Deleuze. Gilles, Guattari, Félix, *Planul de imanență*, în *Ce este filosofia ?*, Târgoviște, Pandora, 1998, trad. de Magdalena Mărculescu-Cojocă.

unele pe altele, din epoci și câmpuri de cunoaștere aflate la distanță în timp și „despărțite” în metodă și limbaj.

Construită în buna regulă a întreprinderilor științifice, cartea este substanțială, sățioasă intelectual. Secvențele sale, articulate logic, dau seamă despre un efort de informare excepțional (probă de vocație!), care pleacă de la textele antice și ajunge până la teorii științifice ale momentului, în căutare de izomorfisme, sensuri puse în abis, oglindite, recursive. Rând pe rând, capitolele glosează asupra unor teorii care au întemeiat cultura umanității, rezumând și nuanțând idei din Pitagora, socratici, Platon, Aristotel, Plotin, învățații creștini, Nicolae Cusanus, dar și din *Zeitgeist*-ul contemporan. Studiul respectă devenirea cronologică a ideilor, dar este interesant că textul permite unui cititor emancipat să se joace, să aranjeze altfel cu bucățile de text, fără ca eșafodajul demonstrației să se strice. În această explorare a arhivelor sapiențiale, ideile și conceptele nu sunt lăsate să moară acolo unde s-au născut, în limitele și circumstanțele unei epoci sau a unui sistem de gândire; corpul lor este regăsit, reconstituit și refigurată, dându-li-se noi vieți pentru a fi în stare să traverseze noi sisteme de semne, noi taxinomii, noi aventuri de cunoaștere. Cunoașterea nu trebuie să fie, cum prea des este reprezentată, o ceartă a vechiului cu noul. Uneori, când avem răbdarea și inteligența de a căuta dincolo de superficialitate și de a reflecta asupra trecutului de cunoaștere al lumii, când ne lepădăm de obișnuințele înțelegerilor doar din perspectiva unei discipline, descoperim, sub deghizări discursive diferite, aceleași valori de adevăr. În acest sens, încercarea împreună a celor doi autori este exemplară pentru că nu lasă concepte esențiale să devină irelevante, închise în imaginile gândirii unui sistem, ci le proiectează într-un plan de imanență, salvându-le. Nu este un demers simplu și nici lipsit de riscuri, dar Adriana Cîrteia și Vasile Căcioianu îl asumă în mod responsabil și îl duc la bun sfârșit.

Metodologia transdisciplinară prezidează ceremonialul de cunoaștere ; aceasta permite demonstrarea faptului că fizica, biologia, matematica pot vorbi același limbaj cu religia, arta, literatura. Deși de câteva decenii bune se vorbește de transdisciplinaritate, rareori se practică bine ceea ce este predicat. Cei doi autori reușesc să mânuiască uneltele epistemologice care în mod tradițional nu se amestecă, dar și ceva mai mult: să ne convingă că aceste exerciții transdisciplinare sunt un leac eficient pentru orbirea cognitivă.

Pentru cititorul profan, cartea poate provoca oarecare perplexitate. La dificultatea conceptuală, specifică elaborărilor filozofice, se adaugă și o voluptate a hipercodificării retorice pe care autorii nu se feresc să o arate, ba chiar o exacerbează, dintr-un simț ludic care echilibrează solemnitatea ideilor. În pofida acestui joc cu limbajul, autorii sunt atenți să explice, să definească, să contextualizeze, să dea toate specificațiile semantice și pragmatice ale informațiilor științifice; de altfel, la sfârșitul cărții se găsește un excelent dicționar de termeni și expresii.

Sintetizând, dacă este adevărat că orice carte își proiectează cititorul model, *Spațiul sacru măsurat. O istorie a transconceptelor în antropologia culturală europeană* se vrea și trebuie citită de elevi care merg la bibliotecă, studenți cu minte însuflețită, cercetători cu pasiunea scenografiilor conceptuale, iubitori de înțelepciune.

Alina Buzatu